

Hvězdárna Františka Krejčího Karlovy Vary

- Astronomie nemá na Karlovarsku příliš dlouhou tradici. Podle historika Karla Nejdla existovala zde krátce soukromá hvězdárna vybudovaná na karlovarské hlavní třídě lékárníkem Františkem Wočadlem. Celková orientace obyvatelstva na lázeňské služby ani potřebu pěstování astronomie nevyžadovaly.
- 9. června **1954** byl založen při tehdejším Krajském domě osvěty v Karlových Varech první **astronomický kroužek**. Členové kroužku konají přednášky pro veřejnost, pozorování malým dalekohledem v parku „U kočky“ a rozhodují o výstavbě hvězdárny. Myšlenka na její vybudování se nejdříve nesetkala s příznivým ohlasem. V roce 1955 však osvětový dům zkusil adaptovat několik objektů, ale jejich odlehlost a dezolátní stav budov znamenal, že se od jejich úprav ustoupilo. Naposledy se snažili upravit pozorovatelnu na střeše střední ekonomické školy. Nakonec se rozhodlo o výstavbě nového objektu hvězdárny v místě vyhořelého lesa **na Hůrkách**.
- Astronomický kroužek se po zrušení Krajského domu osvěty dostal pod Kulturní a společenské středisko. Slavnostní výkop byl proveden 3. října **1959**. V následujícím roce se práce rozběhly naplno. Členové kroužku zde pracovali i se svými rodinami. Postupně utuchala i brigádnická pomoc a hrozilo, že malý kolektiv nenajde síly hvězdárnu dostavět. Nakonec převzal národní podnik Pozemní stavby Karlovy Vary nad stavbou patronát a hvězdárnu dobudoval.
- Také dalekohled byl realizován amatérsky. První primární zrcadlo dalekohledu prasklo a muselo se koupit jiné, stejných parametrů a kvality. Nakonec to vypadalo, že se dalekohled dokončí, jeho hlavní konstruktér Ing. Liboslav Bok v květnu 1963 náhle zemřel – dalekohled dokončili dobrovolně zaměstnanci Elektrosvitu.
- Hvězdárna byla slavnostně otevřena 7. července **1963**. Za astronomický kroužek převzal klíče od ní **František Krejčí**, který se na dalších dvacet let stal jejím vedoucím. Hvězdárna měla půdorys dvou spojených čtverců o stranách asi $9,5 \times 5$ metrů. Ve zvýšeném přízemí byla přednášková místnost, hala, WC a improvizovaná klubovna. Pod odsuvnou střechou byl **umístěn reflektor Newton 250/1500 mm**.

- Rozvoj činnosti hvězdárny byl podmíněn zájmem lidí zejména o kosmonautiku, která koncem šedesátých let vrcholila přistáním na Měsíci. Rozvoj přerušil **požár hvězdárny** v listopadu **1971**. Zničil celou knihovnu, dalekohledy a poškodil přední část budovy. F. Krejčí s vytrvalostí sobě vlastní prosadil její obnovu a rozšíření. K původní budově byla přistavena zadní část, která prostory zvětšila celkem o 4 místnosti. Stav však umožnil hvězdárně rozvoj až po roce **1993**, kdy se daří hvězdárnu s podporou Magistrátu **zrekonstruovat**, aby vyhovovala stávajícím potřebám. V plánu je výstavba nového objektu.
- **František Krejčí** založil kroužek a vybudoval i vedl hvězdárnu od roku 1959. Obnova hvězdárny v letech 1972 až 1977 byla především jeho zásluhou. Narodil se v České Třebové 21. října 1901. Byl strojměstrem a v tomto povolání setrval skoro až do důchodu. Zájem o astronomii v něm prý vzbudilo pozorování Halleyovy komety v roce 1910, přitahovala ho ale i filosofie, umění, cestoval a poznával život lidí. Za německé okupace vstoupil do České astronomické společnosti. Do Karlových Varů přišel roku 1947. Československá astronomická společnost ho jmenovala čestným členem a odměnila ho **Koperníkovou a Keplerovou medailí**. Mimo jiné získal **zlatý odznak budovatele Karlových Varů** i další uznání. Zemřel po těžké chorobě 13. června 1984 v Karlových Varech. Od září 2014 nese objekt hvězdárny jeho jméno.
- V osmdesátých letech se hvězdárna zaměřila pod vedením **Ing. Josefa Märze** a **RNDr. Miroslava Lošťáka** na odborné programy například v oboru meziplanetární hmoty, zákrytů hvězd Měsícem a planetkami a sledování slunečních skvrn. Zařízení nabízelo veřejnosti otevírací dobu ve středu a v pátek večer za jasné oblohy a prováděly se zde školní exkurze. Po „sametové revoluci“ upadal o hvězdárnu zájem. Od roku 1991 bylo zařízení součástí **Městského kulturního střediska**, které mělo o provoz pramalý zájem. Ing. März začal mít existenční problémy, a tak byl po dvouleté spolupráci požádán **Miroslav Spurný**, zda by vedoucího hvězdárny nechtěl dělat. Nabídku dlouho zvažoval a nakonec hvězdárnu 1. ledna **1993** s nejistými představami převzal. První dva roky hvězdárna nabízela veřejnosti jen pozorování noční oblohy v minimálním personálním obsazení. Byl to čas, kdy se hledal další směr a hospodářka MKS neustále ujišťovala o tom, „že na nic nejsou peníze“.

- Když se v roce **1995** stalo MKS součástí **Karlovarského symfonického orchestru**, začali jsme vážně uvažovat o změně zřizovatele, což trvalo dva roky. Od 1. 1. 1995 do 30. 6. 1997 tak byla karlovarská hvězdárna světovou raritou – hvězdárnou Karlovarského symfonického orchestru. Teprve apelace dvou městských zastupitelů způsobila, že hvězdárna byla od 1. 7. **1997** převedena přímo pod **magistrát**. V jeho gesci se postupně podařilo na hvězdárnu dovést chybějící vodovod a kanalizaci.
- Již od 1. 1. 1996 hvězdárna vyvíjí vlastní odborné audiovizuální pořady. Podařilo se rekonstruovat dolní prostor na velmi slušné zázemí pro děti a mládež, vybudovat venkovní jídelnu pro dětské akce a pořídit nový **40centimetrový zrcadlový dalekohled**. Pomohly i úpravy kinosálu a drobné vnitřní rekonstrukce. O provoz se stará **obecně prospěšná společnost** zřízená městem.
- Hvězdárna je v současnosti jediným zařízením v Karlovarském kraji, které se astronomií zabývá a nabízí široký program pro veřejnost. Vedle pozorování denní a noční oblohy to jsou besedy, prohlídky objektu i dětské programy. Pro děti a mládež se zájmem o přírodní vědy a techniku se pořádají celoroční kroužky a letní pobytové i příměstské tábory. Kromě toho se stále rozvíjí i odborná vědeckou činnost, dnes už v mezinárodní spolupráci, a podílí se na projektech Akademie věd ČR. Specializací jsou **výzkum meziplanetární hmoty a zemské ionosféry**. Usiluje se o získání planetária, a to v novém objektu, jehož vybudování město plánuje. Umožnil by podstatně širší nabídku pořadů pro školy, veřejnost a lázeňské hosty.

